Број 231. У Новом Саду у петак 17. октобра 1903. Година XXXVIII.

„Застава“ излази сваки дан осим понедељника и дана за свецем.

Цена је за Аустро-Угарску: на један месец 2 кр. 40 пот., на четврт године 7 круна. За Црну Гору, Србију, Немачку, Румунију, и за све остале стране земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: на пола године 2 круне, на целу годину 4 круне.

Поједини бројеви стају 10 потура.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“.

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, на пијаци.

Рукописе не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 потура.

Уток против забране збора у Карлову.

Карлово, 14. октобра.

Збор српске народне радикалне странке, који је требао бити у Карлову, забранио је турско-бечејски надсолгабиров, коме је збор по закону и пријављен.

У забрани се каже: „Партијски збор не узима се на знање. Јер закон о народносној равноправности (XLIV. законски чланак од 1868. године) у своме уводу, признаје у Угарској у политичком погледу само „јединствени мађарски народ“. Онима, који говоре другим језиком, даје тај закон изнимна права у коме случају могу употребити свој језик, али не уживају особени политички положај, а збор је био пријављен као народносно политички збор“.

Ово је оно, што је пре збора покретао „Браник“. На то се он позивао, кад се чудио: како то, да ће радикали моћи одржати збор. И зар се према њима неће ово употребити?

Сазивачи збора уложили су уток на поджупанијско звање. У том утоку додирују ове главне тачке:

Читаве десетине година одржавани су у Угарској зборови разних народних странака, а власти нису те зборове забрањивале. Најмање су их забрањивале на основу закона о народносној равноправности, који постоји још од 1868. године.

Закон о народносној равноправности не може се онако тумачити, као што га тумачи првостепена власт. Тај закон, као што му име каже, треба да ујамчи народносну равноправност, да је заштити, а не да је потре.

Са тога гледишта мора се тумачити и оно, што је у уводу тог закона. Истина, у уводу тог закона се каже, да „по уставном начелу сви држављани Угарске сачињавају у политичком погледу један народ, нераздвојни јединствени мађарски народ, а сви су држављани као његови чланови равноправни грађани, па припадали они ма којој народности“.

Овде је главно начело равноправности. Већ трећи одељак истог увода говори о држављанима, а не више о јединственом мађарском народу. Те је јасно да се под „јединственим народом“ разумеју и морају разумети једино држављани. Само као држављани сачињавају сви народи Угарске јединствену, нераздвојну целину, у народносном погледу они нису нераздвојна целина, јер их дели језик, књижевност и друге особине. Оно што постоји и живи не може се одрицати, а то признаје и сам закон, који је окрштен као „закон о народносној равноправности“.

Годинама и годинама после закона о народносној равноправности, потврђене су од Његовог Величанства уредбе и штатути у којима је реч о разним народима Угарске и њиховим установама.

Ми Срби нисмо у стању да се политички образујемо, до ли на нашем народном језику. Ми наш политички рад морамо удешавати у оном правцу, да се можемо потпуно разумети.

Кад би нам се озбиљно пречило то, онда би нам се потр'о наш политички живот, што би било штетно по нас, а и по државу, јер не би били у стању да допринесемо као равноправни држављани државном развитку.

Језик се народни не може развијати, ако не дође и до политичке важности. Но у овом случају, кад би нам се пречило чак и то, да се при састанцима и организацијама служимо нашим народним језиком, тиме би нам се запушила у политици потпуно уста, јер огромна већина нашег народа не уме друкчије да говори но српски. А да зовемо свој језик друкчије но што се зове, или да одбацимо оно име које нам по том језику припада, то се не може тражити од нас.

Не може друкчије ни бити. Јединство државе не захтева да буде јединствени народ, јединство државе захтева само јединствено законодавство и јединствену управу. А један од највећих угарских владара св. Стеван, казао је, гледајући с поносом на разне народе Угарске: „Слаба и трошна је она држава у којој је само један језик и један народ. (Unius linque et unius nationis regnum inbecillum et fragile.)

Пошто нема никаквих оправданих разлога, најмање законских, према којима би се могао забранити пријављени збор, то молимо славно поджупанијско звање:

Да начелно поништи разлоге, са којих је потекла забрана збора, те да се даде сазивачима прилика, да у доцнијем року сазову збор, који је био забрањен за 14. (27.) октобар 1903. године. Дозволу збора за тај дан не можемо тражити и нисмо могли тражити, јер није било времена, да дотле може стићи решење више власти.“

У овом правцу креће се призив сазивача збора. Ми смо јако радознали, какво ће решење донети виша власт. Буде ли потребе, призив ће ићи и на министра унутрашњих дела. Буду ли остале власти код оног свог неоправданог становишта, онда би то значило, да нам потпуно запушавају уста.

У томе случају, ми ћемо се држати према таквом. △

Зашто је забрањен карловски збор?

Кад је изишао позив за збор у Карлову, нико се тако није узмувао, колико алмажани и присне присталице патријарха Георгија. Како су пак покварени први а себични и пустоловни други, нека се увере читаоци из овог што долази. Алмажани да омаловаже пред народом ову ствар, говорили су свашта — да је радикална странка — нуз владу, да њој служи и аргатује и све оно што сте од мајског себора у обералмажанском гласилу „Бранику“ читали.

Међутим су сад властима дошаптавали, како ће на том збору бити изречено поверење „Луегеру“ и како ће радикални збор одобрити метеже Сегединаца а народ бити позван на опструкцију и т. д. и т. д.

Ето тако су радили алмажани, а присталице оца Георгија пуни страха, да им неће доћи Летић за владику темишвар-

ПОДЛИСТАК.

РАЗОЧАРЕЊЕ.

Из сеоског живота.

Сунце је већ у велико одскочило.

Кроз мала, авлијнска вратаоца промолила Бојана главу па упрла жудан поглед тамо према раскршћу. Коса јој брижљиво очешљана, по челу јој пале кратке, коврчасте шишке, а на груди заденула ружин пупољак.

Бар десетак пута је од јутрос остављала вајат и разбој у њему па отварала вратаоца и извиривала на сокак. Већ је и матери пало у очи, да јој Бојана сваки час погледа нешто на сокак и да се данас свечаније обукла него иначе. Напослетку је запита, чудећи се:

»Шта је теби, девојко, куд идеш ваздан? Мислиш ли ти данас тако ткати?«

»Нека, нано, сад ћу ја... одмах!« одговори Бојана расејано.

Јуче су дошли сви момци, који су ислужили солдачију. Зазорно јој је било, да запита кога и да се увери, али је зацело и »он« дошао. »Он« тј. Маријан Ђурчин. Синоћ га је чекала ваљда до поноћи пред врати. Држала је за сигурно, да ће доћи. Изгледала га је, већ је очи заболеше. Кад год би чула какве ко раке, дах би јој застао, а срце би јој јаче закуцало. Али се увек преварила. Он не дође.

Но данас мора проћи њеним сокаком. Недалеко од њене куће станује Маријанов стриц. Маријан ће на сваки начин ићи к њему да га обиђе.

»Шта је то, да га никако нема?!« питала се Бојана забринуто. Постоја још неко време, па се невесела врати у вајат.

Три дуге године је већ прошло, од како је Маријан отишао у солдачију, чак у Коморан. Пуне три године живио је он у успоменама њеним. Није прошло дана, није прошло сата, да га се она није сетила. На јави је о њему мислила, у сну је о њему сањала.

Три јесени одбијала је она силне просиоце једног за другим. Ни претње очеве, ни наговарања браће њене, ни сузе материне не могоше је поколебати ни склонити на удадбу. Многе горке часове, многе тешке тренутке преживела је она за то време. Али је она истрајала у својој сталности и нехтеде се ни за ког удати. Из душе њене никад није могло да ишчезне оно последње вече, што је провела са Маријаном пред полазак његов, а успомена на то вече давала јој је снаге, да не подлегне молби и наговарању њених. То је оно вече, када се она у Маријановом загрљају, пре три године, заклињала животом, заклињала срећом својом, да га неће изневерити, да се неће за другог удати...

Онда је имала осамнаест година, а сад јој се навршила већ двадесет и једна. Све се другарице њене разудале. Она једина између њих остала неудата. Нико на свету није знао тајну њену, нико није ни слутио, да она чека Маријана. А она га је, ето, најзад дочекала.

»Што га нема тако дуго?!« питала се нестрпељиво. Остави чунак на разбој па изађе опет пред врата. И сад погледа према раскршћу. На мах јој удари крв у лице. Образи јој дођоше као две разцветале румене руже. Преко лица јој се разли радост и безгранична срећа. На неколико корачаји удаљен осмејкивао се на њу — Маријан.

»А гле Бојане! О, ала си се променула!... Па зар се ти још ниси удала?!« Запита је доброћудо Маријан, чудећи се и пружајући јој руку.

»Нисам, боме, још. А кад ти дође?«

»Јуче сам стиг'о. Код нас пуна кућа смеја. Жена ми Мађарица, па не зна српски...“

»Зар си ти... о-ж-е њ-е-н?« питала је Бојана испрекидано, а са зажарених образа њених нестаде вреле румени. За час се прели лице мртвачким, студеним бледилом.

»Оје — биће скорим година дана. Имам већ и сина.«

Бојана задрхта. Нестаде испод ње земље, помрча јој свест и посрну немоћно, али се у падању прихвати за вратаоца.

Затим скупи сву снагу и не погледавши Маријана оде посрћући до вајата. Тамо се сруши на разбој, јекну тужно а сузе ју потоком облише...

Маријан се скаменио од чуда. За тим се стаде сећати нечег, што је већ давно било избледело из његових успомена. Њему стаде пред очима свитати и.... постаде му све јасно. Ухвати се руком једном за чело, а другом за срце па јаукну болно, очајнички.

Тек у онај мах беше осетио шта је изгубио.

Бранко Јовић.

ског, обавестише патријарха Георгија, како ће на збору бити и о њему речи, како тера шпекулацију с овим владичанством, те ће поред њега и невино дете Ђурицу јавно осудити. И тако отераше оца Георгија у Будимпешту, да и он мало у интересу „угледа“ цркве код свог старог знанца грофа Куена поради — да се збор осујети — бар док он не направи владику темишварског, а после ће већ знати дијете Ђурица оперирати — ако баш и до збора дође. Кажу, да му је прорекла једна баба, кад су му се откинуле бројанице за време придике у манастиру Бездину, да ће тешко митре довући — јер му је владичанство о концу висило а ето и тај конац се откинуо — баш кад је тумачио седму заповед божију „не укради“.

Ето ко је све радио и шта се све радило против збора.

У М. Радикал.

Београд, 15. октобра.

Проглас радикала. Као што је познато, спојила су се оба радикална крила и тако спојени упутили су један проглас на радикалне бираче. Тај проглас потписали су заједнички сви радикални посланици без разлике. У њему се вели, да су руковођени интересима отаџбине и потребом, да се у њој засновано ново стање учврсти, једногласно је утврђен споразум. То је захтевао интерес земље а лако се могло до тога доћи, јер разлике, које су двојиле ова два радикална крила нису томе много сметала. Тако је успостављено старо јединство у странци. Само споразум, ма како он био искрен, неби могао служити као поуздан ослонац владин, која има задатак, да са народним преставништвом поврати раније поколебану веру у сталност. А то тим више мора водити о томе рачуна данас, кад се непријатељи здравог развитка Србије, не бирајући средства, навалили свом снагом, да се користе свима неприликама у Србији, да изиграју ново стање и врате Србију у старе трзавице.

Сутра престају листови једног и другог крила „Одјек“ и „Уставна Србија“ и излазиће један лист јединствене радикалне странке „Самоуправа,“ стара радикална застава у Србији, под којом су се радикали и први пут скупили. Тај проглас потписали су као што рекох сви радикали без разлике. Ту су Вујић, Жујовић, Пашић, Миловановић па Љуба Живковић, Јаша Продановић и други. — Излишно је и спомињати да је народ Србије одушевљено поздравио ово дело.

Криза.

Нови Сад, 16 октобра.

Најновија вест, која је стигла из Будимпеште јавља, да је конференција либералне странке, која је одржана јуче увече са великом већином примила програм одбора деветорице са изменама Тисиним. Дакле да је примила нов програм Тисин.

Апоњи је само одлучно устао са својима против тих Тисиних измена и опште је мишљење, да ће он после овога са својима иступити из владине странке. Још се вели, да је са великом радошћу поздрављено кад је Сел устао за измене Тисине. Између Апоњијеваца дакле нових либерала и старо-либерала дошло је до јаког судара. Саветовање у конференцији владине странке наставиће се после подне.

Кошутова странка примила је програм владине странке врло непријатељски. Закључила је да најодлучније продужи опструкцију. Угронова странка и пучка странка спремају се на најоштрију борбу против Тисе.

Из новога програма владине странке познато је само толико, да се састоји из осам тачака. Краљу се признаје право да пресуђује о језику команде и службе и у угарској војсци, као допуњавајућем делу заједничке војске. То да је искључиво његово уставно владарско право, на основу §. 11. закона 1867. У другим тачкама набрајају се некоје повластице, у питању војних знакова, војних казнених поступака, образовање официра и двогодишње војне службе. Оно, да офисири угарске морају знати мађарски, изоставио је Тиса по жељи краљевој.

Са великом радозналошћу очекује се прва саборска седница, на којој ће сва опозиција заједнички просути сву жестину противу Тисе. И опште је питање, како мисли Тиса да сузбије опозицију и опструкцију.

Писмо из Русије

Москва, 9. октобра 1903.

Јуче је под председништвом г. А. И. Череп-Спиридоновића одржана седница словенског друштва, чији ће закључци обрадовати све Словене, а нарочито нас Србе, јер се види из њих, да се и Руси већ мало више интересују за културно стање своје словенске браће.

Реферисали су поједини чланови одбора разне ствари, од којих ће нас Србе многе интересовати.

Тако је између осталог решено, да се 10. децембра ове године приреди у дворани „Благородног Собрања“ велики словенски концерат, на коме ће достојно бити заступљена српска песма и свирка.

Решено је, да отпочну курзови за српски, чески и словачки језик, недељно по три пута; првим ће руководити професор Максимовић, а са она друга два Ф. Ф. Шнеп.

Како се 23. новембра ове године навршује седамдесетогодишњица нашем великом Чика Јови Змају, а 15. о. м. двадесет и пет година од смри исто тако великом Србину, песничком другу Змајеву Ђури Јакшићу — решено је, да се 19. или 26. новембра прославе та два велика Србина. Имена самих говорника, који на себе преузеше свечане говоре, јамче, да ће достојно испасти, а ми се радујемо, што ће се Руси познати на тај начин са нашим великанима. О Ђури ће говорити члан друштва г. Јован Фјодоровић Брант, редовни професор московског универзитета, а Змају у славу говориће члан друштва г. Роман Максимонић Осим тога ће друштво са своје седнице Змаја достојно поздравити.

Члан друштвени г. Р. Ф. Брант изабран је поново за председника комисије за организацију друштвених вечери са предавањима и рефератима; ми Срби се нарочито радујемо, јер се надамо, да ће браћи Русима расветлити још по коју лепу ствар из нашег, српског, културног живота.

На послетку је реферисао председник друштвени о свом путовању са друштвеним секретаром кроз словенске земље, а нарочито је говорио о Србима. Г. Череп Спиридоновић је познат нашем свету са свога путовања по Србији и бављења у Београду, где је имао прилике, да упозна Српство у срцу његову. Свако је од нас уживао слушајући овог ученог и честитог Руса са жељом, да се така предавања на основу студије одржавају што више и што чешће.

Политички преглед.

Ламсдорф у Паризу. Како јављају из Париза долази тамо руски министар спољних послова гроф Ламсдорф, примиће га председник француске републике Лубе у присуству француског министра спољних послова Делкасе-а. „Journal des Debats“ доносећи ту вест вели, да је са свим природно, кад се гроф Ламсдорф налази у близини Француске, да дође на који дан и у Париз, тим пре, што има важних међународних питања, које треба решити, као н. пр. догађаји на европском Истоку и у источној Азији. Осим тога зближење Француске с Енглеском, Француске с Италијом, које не само да није изазвало чуђење у Русији него чак радост. Кад би тај пут Ламсдорфов изостао, јако би упало у очи особито с обзиром на то, да се пронео глас о састанку руског и немачког цара у Визбадену. Гласови да је француско-руска слога пољуљана, скроз су неистинити. Русија би се могла узнемирити услед агитације неки француски револуцијонара, али руска влада зна, да огромна маса француског народа негодује том ровењу.

Стара Србија и Маћедонија.

Из Битоља јављају: Војска је имала у близини Преспанског Језера омањи сукоб са комитама, које је разбила после дужег отпора.

Из Скопља јављају: У гостиварској околини Арнаути су се страшно осилили и врше свакојаке зулуме над Србима.

Из Солуна јављају: У околини ђевђелијској и јенице-вардарској крстари једна комитска чета, која намерава и презимити у томе крају. Војска је гони устопице, али без успеха.

Из Битоља јављају: У Костуру је хапсана препуна Хришћана, који су се вратили из планине и предали властима, ма да су, према султановој иради, требали да буду пуштени у слободу.

У костурскоме крају аскери су убили два Хришћанина из села Дамбена, а многе су сељаке мучили, тражећи им пушке.

У костурскоме крају војска је злостављала сељаке по многим селима и ударала их на разне муке, тако да су многи и издисали на мукама.

Народ је у великој неприлици због повећане порезе, која за овдашње прилике ни иначе није била мала. Многа села молила су, да се пореза смањи, али тешко да ће им се молбе уважити.

Газдовање са народним добрима.

У седници саборског одбора од 16. (28.) VII. 1892. године бр. С. О. 482. ex 1892. известио је патријарха Георгија саборски одбор да има у Ст. Сивцу 1700 јутара земље на продају, та предлаже да се та земља купи. Тај свој предлог је образложио тим, што новац не може да се изда у зајам, него се уложи у државне папире, који носе ниску камату (тада је аустро-угарска банка радила са каматником од 5%.)

Патријарх је горњим решењем саборскога одбора био опуномоћен да се упусти у погодбу за горњу земљу, те да се по његовом тврђењу постигну сигурнији и већи приходи народних фондова.

Но после 10 година догодило се ово: Аустро-угарска банка је радила са каматником 3½% а и државни папири су много мање носили, управо у полак. Према томе је тврдња патријархова, да треба новац улагати у поседе у толико више стојала. Дакле по тврдњи самога патријарха требало је новац улагати у поседе, па шта се догодило?

У Кулпину су фондови неприкосновени и клирикални полак наследили а полак купили земљу (60 $\frac{654}{1600}$ јут.). Земља се тамо издаје под закуп по 50 ф. (100 К.) по јутру. Као што видимо новац носи 3½%, по државним папирима, те се ту види разлика у дохотку на штету фондова. Па с тога ту продају није требало допустити, али је то допуштено под председавањем патријарха Георгија, који је тврдио „нецелисходност“ улагања новца у папире, и тражио, да се купује земља, и то онда, кад је аустро угарска банка плаћала 5% а сада налази за „целисходно“ да се земља прода и новац улаже у папире кад је каматник 3½ (по његовом тврђењу новац не може друкчије да се пласира). Па за што се све ово догађало?

За то, што је половину те земље купио сам отац Георгије за 7152 фор. а другу половину је купио један странац за 7700 фор. а то је мало јаче од 200 ф. по јутру те чини свега 14.952 фор. а у то време је тамо земља продавана по 400 ф. што би и овом приликом чинило близу 25.000 фор. а то је разлика у неких 10.000 фор. на штету фонда. Но сад тек долазе зли језици и тврде да је сва та земља грунтовно преведена на оца Георгија. С тога не би шкодило, да се тај грунтовни

лист разгледа, па ако ни зашто друго, а оно реда ради.

Виде ло се дакле за што је кулпинска земља продана, па је и осуђивано, но тада је тврђено, да је патријарх ту земљу купио за општину. Но и да то стоји, па он то неби смео чинити на рачун народних фондова, јер ценеме приложу из свога џепа.

Тек што се ствар кулпинске земље мало примирила кад, ето наново избија у јавности, да се продаје земља гимназијског фонда у Ст. Бечеју, и то решење се доноси поново под председништвом врховног патрона Георгија Бранковића Зашто се сада то чини, кад је патријарх сам тврдио, да се новац тешко смешта и сада, ето једва $3^1/_2$%. Па шта ће бити с тим новцем? Да ли ће се и тај новац манипулирати као што се са гимназиским фондом већ манипулирало, а тој манипулацији није годило да је саборски одбор мало разгледа.

Но о овој продаји у појединостима тек онда кад ствар буде окончана и цифре постану огледало у коме ће се видети јасно гре ове продаје догађају. Доста је то, да се обе ове продаје данас кад странци наше земље купују на све стране. Но не треба заборавити, да је отац Георгије увек тако газдовао са народним добрима.

Вести из места и са стране.

Краљева захвала.

Збор српске народне радикалне странке који је био у Окучанима, поздравио је на почетку свога рада брзојавно владара и изјавио му верност и оданост. Краљ се преко дотичних власти захвалио на том поздраву. Тај акт гласи:

Број $\frac{60}{1903.}$ пр.

Пресветли господин кр. велики жупан жупаније сремске и града Земуна приопћио ми је отписом од 24. октобра о. г. бр. 2527. да је усљед превишњег налога Његова ц. и кр. Апостолског Величанства приопћеног преузвишеном господину бану дописом кр. хрв. слав. дал. министра од 18. октобра т. г. бр. 1574. позива се Поглавитост Ваша, да предсједнику збора српске народне радикалне странке за Хрватску и Славонију одветнику дру Ђорђу Красојевићу у Карловци изрази превишњу захвалу Његовог Величанства за израз хомагијалне вјерности и оданости поднешен брзојавком коју је у име реченог збора из Окучана дне 1. октобра т. г. на Превишње мјесто одаслао.

О чему се г. Др. Ђорђе Красојевић овим службено извешћује.

У Карловцима, 28. октобра 1903.

градски начелник
Милић с. р.

Брзојав, који је послат из Окучана Њ. Величанству гласио је овако:

„Збор српске народне радикалне странке за Хрватску и Славонију искупљен данас у Окучанима, у цели да донесе свој програм у духу слободе и равноправности свију народа у монархији, закључио је на почетку свог рада једнодушно и одушевљено, да изјави Вашем Величанству своју поданичку хомагијалну верност и оданост, са ускликом: Да живи Његово Величанство и прејасни дом на срећу и добро свију народа монархије. У име збора председник др. Ђура Красојевић адвокат у Карловци и председник српске народне радикалне странке и потпредседник српског народног црквеног сабора“.

Одржан збор у Карлову.

Пишу нам из Карлова (на св. Петку): Знам, да ћете се зачудити, да се „збор“ одржао данас и ако је био забрањен. Почеше се скупљати још у очи св. Петке, а на сам дан дођоше и они из даље околине. Одржао се тај „збор“ и у Карлову и на дан св. Петке и у великој гостионици, само што то није био збор радикалне странке, него збор — жандара. „Аох, а зар их толико има у овој земљи“, зачудио се један Карловљан, кад је видео оне силне жандаре, где улазе у велику гостиону. Не шалим се, господине уредниче, али је наше мирно Карлово изгледало данас, као да је над њим проглашен преки суд. Још од јуче жандари крстаре по целом селу, завирују у куће, у гостионице, па чак и у српску вероисповедну школу. Сваким цугом долазе све нови и нови. Солгабиров је био и јуче овде, те је спровео истрагу против оних, који су поднели пријаву за збор, и данас је првим цугом опет дошао, и то са станице пешице (и ако су га кола чекала) у пратњи два жандарма ушао у село. Одмах после његова доласка су жандарми посели све просторије велике гостионице. На молској скели, свуда по путевима, који воде у Карлово, постављени су жандарми, те не пуштају у Карлово никога, ко нема пасоша. Сва општинска поглаварства у околини добише строг налог, да одвраћају свет, да не иде у Карлово; у Бочару је н. пр. ишао пандур од куће до куће српске, те јављао да нико не сме ићи у Карлово; по Вранњеву и по Турском Бечеју јуче после подне добовао је добош, да неће бити радикалног збора! (Упозорујем „Браник“, да ово употреби као доказ, да су радикали збиља у потајном савезу са угарском владом, јер откуд би власт била тако предусретљива према радикалима), Сви се ми питамо, зашто те мере, на што жандарми у селу, од чега се то тако уплашио г. солгабиров, куд се то оружао? Искрено да кажем, с болом у срцу примио је наш народ овде забрану збора, јер му је тешко, јер га силно тишти неправда, што му се неда да се договори о својим приликама и неприликама, да у договору нађе пута, који ће га одвести бољој будућности, али је он зато ипак био врло миран, озбиљан, ни најмањим покретом није дао разлога сумњи, да хоће да чини изгреде. Не у држању народа, него у нечем другом, треба тражити разлога читавој овој комендији о жандарима. Но о том у идућем броју.

Нова српска земљорадничка задруга.

Пише нам из Качфале: Основана је код нас земљорадничка задруга са 11 чланова. Ово је друга задруга ове врсте у Барањи. Чланови управног одбора јесу: Тошо Шалајић, председник; Симо Вучковић, заменик, Урош Мишљеновић и Павле Поповић. Пословођа је Л. Плавшић. — Правила су већ послата кр. судб. столу на одобрење. — Мало је потеже ишло са оснивањем, али дај Боже, да тим бољи буде успех задругин у будућности, па да се и у будуће узимамо чиме похвалити пред Српством.

Питање манастира Дечана.

Из Србије нам пишу: Поодавно се расправља питање о манастиру Високим Дечанима, који су заузели руски калуђери Златоустовци из Свете Горе, па по њему пале и жаре, не вермајући никога. Како смо извештени, наша влада је и сама увидела, да је учињена велика неразмишљеност уступањем Дечана руским калуђерима, па је сада, уз садејство и помоћ руске дипломације, као посредник, почела да дејствује, да се овај спор реши и то што пре у корист наших сународника у Старој Србији.

Несрећа од грома.

Са Цетиња пишу: Пре неколико дана ударио је гром у димњак куће Стевана Радонића, у Катунској улици, па се спустио у пећарску радњу Ива Пејовића и пећара Јока Стругара убио. Осим тога још је од истог грома њих троје озлеђено.

Двадесетпетогодишњица смрти.

Из Будве (у Боци) јављају, да се образовао одбор, који приређује прославу двадесетпетогодишњице смрти Стевана М. Љубише са оснивањем фонда за градњу „Дома Стевана Љубише“. Прослава ће бити 11. (24.) новембра о. г.

Парастос.

Српска православна црквено-школска општина новосадска даваће парастос неумрлим добротворима народним Луки Миланковићу и сестри му Марији Петровић у суботу 18. (31.) октобра 1903. године о светом Луки пре подне у 11 сати у св. Николајевској цркви.

Обријао попа.

Читамо у београдској „Уставној Србији“: Свештенику каменичком, Кречковићу, десила се ових дана једна велика несрећа: ухваћен је у туђем вајату и обријан. Сопственик вајата, бријући попа Кречковића ненадлежно, учинио је те су извршене две кривице истовремено: попова је кривица што је залутао у туђ вајат, а кривица је сопственика вајата, што је узео на се власт духовног суда.

Због увреде части.

Пишу нам из Сегедина: Познате су увреде, којима је обасипао „Браник“ Саву Стојковића приликом последњих избора за угарски сабор. Сава Стојковић је тужио „Браника“ а одговорност је примио на себе сарадник „Браника“ Сима Станојевић. Кр. табла осудила је сад Симу Станојевића на главну глобу од 100 круна и споредну глобу од 20 круна. Уједно да мора „Браник“ штампати пресуду. — Оптужени се жалио против ове пресуде.

„Славенски Одјек“ („Slavisches Echo“).

Под тим натписом покреће се у Бечу поново лист, који је године 1900. престао излазити. До краја године ће излазити једанпут месечно, а од идуће 1904. два пута.

Ужасно стање радника у Америци.

Ми смо већ толико пута опомињали у „Застави“ наш свет, да се мане Америке и да чува само своје огњиште, јер није то све ни тако као што појединци хоће да на ружичасто стакло прикажу. Нарочито у последње време како је раднички свет готово полетео за Америчким благом. Усљед те навале тамо се толико намножило радника, да ни сами урођеници не знају шта да чине. Казали смо како се селе већ у Канаду. А сад се јавља из Филаделфије, да је код Самокина затворено 11 угљених рудокопа усљед чега је остало без рада 7,000 радника. Но томе није још крај. Како се јавља, биће их још више затворено. Па сад нека замисли сваки, који иоле хоће да мисли, како је то множини радника без рада и зараде у далекој туђини, где нигде свог нема. Очевидно да пропасти мора. За то и опет понављамо: Србине и српски сине, чувај огњиште своје, та ту ти је и у невољи боље него и где.

Судар жељезница.

Дао Бог није у наших крајевих, него у Енглеској. Али због самог догађаја, вредно је да се забележи. Дакле брзи воз идући из Ледса у Манчестар ноћу, судари се близу Соверба са једном лаком машином. Тај судар је тако јаки био, да је ова лака машина збачена са шина. За тим ова пројури у тунел. У исти мах је ушао у тунел и с противне стране брзи воз. Не знајући један за другог, сударише се тако снажно, да се готово здробише. Може се само мислити, шта је ту сад било. Тунел беше пун парчади од кола. Јаук и писка путника продираше као из гробне тмине. Беху тамо амо разбацани. Па и ипак, поред све ове грдне несреће беше и среће Осим више особа теже и лакше рањених, смртног случаја не беше ни једнога.

Против моларије.

У једној од прошлих седница далматинског Сабора изнео је намесник предлог тамошње владе о сузбијању маларије (грознице), која је јако овладала у Далмацији, јер је у Далмацији оболело од те страшне болести 80 до 90 хиљада особа — скоро шестина целога становништва. Влада препоручује не само бесплатно лечење него чак да се о земаљском трошку по апотекама даје кинин сеоском народу уз знатно попуштене цене. Разлог тој редњи вели се да лежи у брдовитости тога краја, јер се између појединих брегова налазе долине у које се сакупља вода после јаких киша, те после, услед устајалости постају баршине, које зарањују ваздух. Једини начин се том злу доскочи, био би, да се прокопају канали и устајала вода одводи. Тако би нестало тих места у којима се леже зараза.

Како сам путовао на збор у Карлово.

Где смо ми, а где је Карлово?! Ал са̑мо Боже здравља, стићи ћу.

Онај мој деран, почео већ да се момчи. Па мислим: кад може у коло, може и на збор.

И звећу још оца Јеротија. У нашем малом селу нема пароха, него испомаже отац Јеротије калуђер Вади се од неког времена за либерала.

У недељу после свете литургије кажем му:

— У мојим колима има места, а радо ћу вас повести сутра на збор. Хајдете у Карлово на збор.

— А зар на св. Петку да не будем у цркви?

— А преклане на ускрс?

— Какав ускрс?

— Та преклане, кад је на велику суботу

стигло 3 бурета пива за ускрс. Па је на ускрс било свачега само не пива. Он заћута мало и каже:

— А шта ћу ја на радикалном збору?

— Да чујете! Хајдеде ви сад самном, а ја пристајем да идем с вама на три либерална збора, и на сва три ћу вас повести.

— Мудар си, каже он мени. Бајаги ти не знаш, да либерали не зову народне зборове.

— Па да, кога ће и да зову?

— И они су некад звали зборове, те још какве зборове, под Милетићем, рече тужно.

То јест Милетић их је звао, кажем ја. Па како ћете се договорити о програму, кад вам нетребају зборови.

— Имамо ми наш програм и он остаје за сва времена.

— Какав је!

— Кратак и јасан. Ми нећемо то, што хоће радикали. Разумеш.

— Разумем! и то вам је програм.

— То!

— Хоћеш бити данас вечерња? питам.

— Зашто!

— Да се помолим Богу пре но што кренем на пут, а не би канда шкодило да и за вас који имате такав програм очитам један оченаш...

На путу је било кише, блата и свакојаке невоље. Онај мој деран се све нешто мргоди. Ал ја му кажем: — Има их доста, који се отимају да оду само по лепом и сувом, а кад стигну на крај, не разбирају ако ће им одсећи и главу. А ми смо научили мало и кроз кишу и свакојако, само кад знамо да ће крај бити добар. То је видиш — радикално. И ја бих видиш ишао на овај збор, па да падају сикире а не киша.

Мој се деран замисли, а ја му кажем: Хајд мисли само мисли! Имаш и о чему мислити...

Нећу да вас мучим с тим, како је било на путу, али, ово једно вам морам причати. Мал не изгубих главу.

Дуго смо већ путовали, кад се код великог бунара заустави х, да напојим коње. Ту је више кола, а има и волујских. Један ратар ме пита одакле сам и куда путујем. Кад сам му се показао и рекао да ћу у Карлово на збор, један мргодасти господин из неких каруца насмеја се, као што се смеју они, којима горе кућа и рече: — Да сам у власти оценио бих ти 25 батина, кад немаш друга посла.

— У тај мах, баш сам се забављао с коњима, један во из других кола опружи врат и мал ме не пробурази с роговима. Тргох се. тргоше се и други, али се после прибрах и рекох: — Није ми ово првина. Од кад сам радикал, опробао сам већ више пута, да ме та сорта не воле. Јел он само во, не може ме манути на миру. Чак ће ме и на друму напаствовати...

— Шта толико шушкају? Терај! заповеди онај мргодасти господин кочијашу и за час их нестаде.

Стигох у Башахид. а то је већ близу Карлова. Црно, масно блато, није да се лепи за точкове, него покор. Ал ја сав одушевљен. Где кога видим, а ја питам: — Шта је радикалијо, хоћете ли на збор?! Но ни од куд братска одговора. Окрећу главу и мргоде се. Тек један двоица смеју се и веле: Хоћемо, хоћемо!«

Не допада ми се! Мислио сам да тамо боље стоји радикална странка. Па тек у Карлову. Мал се нисам згранио. Сви су љути и набусити, гледају као крвници. Ја весео улазим у село и питам: Шта је радикалијо, хоћете ли на збор?! — Нико ни одговора.

Завртех главом, зауставим кола, јер ћу баш с једним да се огледам, па како испало.

— Је си ли ти радикал? питам га.

— А да шта ћу бити него радикал?

— Па шта си се смрзао? Што не одговараш? Зар се тако дочекују гости? Где ће то бити збор?..

— Погледа ме са стране па ће запитати: А јеси ли ти дошао на радикални збор?

— А да шта би данас друго у Карлову.

— Па зар ти незнаш да је збор забрањен?

— Забрањен? Ништ не знам. Ја сам још јуче од куће.

— Онда је друга ствар. Терај овамо мојој кући.

И кад утерах у авлију, домаћин се ижљуби самном, па ми онда исприча све потанко... Збор су забранили, па су сад сви, као да их је потукао лед. Кад сам ја узвикивао: — Шта је радикалијо, хоћеш ли на збор? они су мислили да их исмевам. И сам домаћин је помислио: Да ниси у нашем селу, већ негди у другом хатару, поразговарали би се већ... И тада тек разумедох оно у Башахиду. О људи, људи, како може човек да награбуси.

Ал сам се ипак лепо и братски провео.

Искупило се друштво па смо се сити наразговарали а и почастили. Кажу послали су велику апелату, па ћемо сад видети. Ако буде потребно, пријављиваће збор све донде, докле га не дозволе. Јер није то ни тако. Кад Србин једаред почне, треба и да истера.

А да ћу доћи у Карлово на збор, кад га буде било, у то нек нико не сумња, јер сам се и заверио. Само Боже здравља!

Брзојави „Застави.“

Стигли 16. октобра.

Конференција владине странке.

Будимпешта. Војни програм одбора деветорице састоји се из 8 тачака, од којих је две Тиса начелно променуо. У питању образовања официра тражи одбор деветорице осим мађарске наставе, да за угарске грађане буде основни услов, за наименовање официрско, да знају мађарски језик. И ово по предлогу Тисе отпада. По његову предлогу, у питању владарска права, владина странка стоји на становишту да краљ у питању команде и службеног језика, има на основу својих признатих уставних права, у §. 11. закону од 1867. — сам да пресуђује и код угарске војске као допуњујућег дела заједничке војске. У осталим тачкама су повластице у погледу војних знакова, војног судског поступка, образовања официрског и двогодишње службе.

Ове измене Тисине поздрављене су у конференцији владине странке од грдне већине са великим задовољством. Апоњије је против ових измена учинио врло озбиљне прекоре, да се мора рачунати са иступањем његове странке из владине групе. Сел је бурно поздрављен, када је устао за измене Тисине. Између старих и младих либерала, дошло је до оштрог сукоба Саветовање ће се наставити данас после подне.

Кошутова странка примила је врло непријатељски програм владине странке. Закључила је да одлучно продужи опструкцију.

Угронова и пучка странка спремају се на најодлучнију борбу против Тисине странке.

Угарски сабор.

Будимпешта. Јутрос била саборска седница. Подпредседник Бела Талијан изјављује да су 20 посланика тражили ванредну седницу, но одустали су од захтева. Сабор решава да се одгоди док се не састави нова влада. — Алберт Берзевици биће министар просвете у Тисином кабинету.

Трговина.

НОВИ САД, 16. октобра 1903. год Пшеница прве квалитете нова 7 фор. 10—15 н. Пшеница средња 7 ф. — н. Пшеница лакша роба 6 ф. 80—90 н. Наслица 6 ф. 30—80 н. Јечам 5·20—30 н. Зоб 5·10—— ф —— н. Кукуруз у зрну 6 ф. 10—20 — н. у зрну нови — ф. ——— у клипу 2 ф. 80—90 н.

Маст 66 фор. Сланина сува 66 фор. дебела паљена 66 фор. Све од 100 килограма.

*

БУДИМПЕШТА, 27. октобра 1903. Дневни извештај са будимпештанске житне берзе филијале Српске Банке.

У промету је 16.000 метарских центи.

Готова роба.

Потиска пшеница 77—82 киле 7·50—8·10 бачка 76—78 кила 7·55—7·90; банатска 75—78 кила 7·45—7·90; сремска 74—78 кила 7·55—— на три месеца унапред. — Нова раж 6·12½ до 6·20. Јечам 5·40—5·70. — Зоб (овас) 5·40—5·60. — Стари кукуруз 6·15—6·25—; нови —·—·—; чинквантин ——— — Ситна проја —·——. — Банатска репица ————, а купусара —·————·—. Ланено семе —.———; кудељно семе ———. — Нова луцерна детелина ———; црвена ———.

Правац (тенденција) непромењен.

Термини по закључку берзе у ½5 сати после подне.

Пшеница за октобар 7·54 а за април 7·64. — Раж за октобар 6·20, а за април 6·54. — Зоб за октобар 5·36, а за април 5·54. — Кукуруз за септембар 1903. —— за мај 1904. 5.30 за јуни 1904. 5.40 за јули 1904. ——. — Репица (купусара) —

Цене се подразумевају по 50 кила у крунској вредности.

Све врсте хране примамо у комисију на продају, а посредујемо и при купу, све уз најповољније услове. — Са ближим обавештењем стојимо радо на расположењу.

Оделење за робу будимпештанске филијале Српске Банке, IV. Váczi-utcza 34.

Изишао је из штампе и разашиље се

РАД

СРПСКИ НАРОДНИ ВЕЛИКИ КАЛЕНДАР
СА САВРЕМЕНИМ СЛИКАМА
за 1904. годину

Цена је комаду 70 потура
са поштарином 90 потура.

Препродавци имају попуста 33⅓%, али поштарину плаћају они.

Са поручбином овог календара треба се обратити а тако исто новац и обрачун треба шиљати **једино** на

Управу
Друштва „РАД“
у Руми.

ШТАМПАРИЈА
АЛЕКСАНДРА СЕЂАКОВА
у ТУРСКОЈ КАЊИЖИ
ПОТРЕБУЈЕ **ТРИ СЛОВОСЛАГАЧА.**

Ступити могу одма. Првенство имају они, који су мађарском и српском језику вични. 744 3—4

ДО САД НАЈНОВИЈЕ
сомборског овчијег сира

Има квалитета, који је признат са свог доброг гласа, и надмашује све досадашње сирове, а који је одликован на садашњој изложби, може се добити увек преко целе године у дрвеним качицама изнад 5 клг.

Разашиљем поштом и жељезницом у наточ. (Pernahname).

Цене сиру сваком на захтев франко

Софија Бркић,
867 1—5 производкиња овчијег сира.
Сомбор (Бачка.)

Оглас.

Част ми је до повољног знања ставити, да сам погребно подузеће „Конкордија,“ које сам дуго година радио и савесно обављао, данашњим даном госп. **Ђоки Давидовцу** продао.

Захваљујући на поклоњеном ми поверењу до данас, слободан сам штованој публици из места и са стране, госп. Ђоку Давидовца најтонлије препоручити, да се у таковом случају на истога обрате, пошто сам уверен, да ће солидном ценом и послугом задовољени бити.

Митровица, месеца октобра 1903.

Споштовањем
Никола Борота.

Узимам себи слободу штованој публици из места и са стране до повољног знања ставити, да сам од госп. **Николе Бороте**, његово погребно подузеће под именом „Конкордија“ прекупио, и да ћу исто од данас под мојим именом „**Хуманитет**“ и даље водити, као што сам и до данас водио.

Пошто сам у тој струци врло добро сортиран, како у металним, тако и дрвеним сандуцима, покровима, и т. д., што у ту струку спада од најјефтинијих до најскупљих ствари; тако да у свако доба дана и ноћи свакога послужити могу.

Молим штовану публику, да се у таковом случају на мене обратити изволе. — Брзојавна адреса: Давидовац, Митровица.

Митровица, месеца октобра 1903.

С поштовањем
Ђока Давидовац,
подузимач погребног друштва
869 1—3 „*Хуманитет.*“

Нешто о трахому.

Трахом је очна болест, која је у нашем народу, а нарочито у Срему јако раширена; читава села су заражена, а неуки народ у место да тражи помоћи и лека, обраћа се врачарама, које му не само не излече бољу, него често тако далеко загаде и покваре очи, да је слепило неизбежно.

Трахом се појављује прво у очним капцима, и то га човек осети као неко боцкања — протрља руком око, оно престане. Доцније осети мало дебљу сузу, па онда, кад се у јутро пробуди, око му је залепљено. И то тако иде и напредује, док не избије у свој својој гроботи. Доцније долази гнојење, а по времену и црвенило целога ока, што наш народ зове »ватра у очима« или »жар« То обично избије овако: неко, ко га већ има, иде по ветру, ветар му нанесе прашину, а та прашина изазове запаљење, и то тако страшно, да се око од црвени не може да разазна — »изгледа као месо«. Лекари то зову »pannus crassus«, и таки случајеви не могу се лечити друкчије с надом на потпуно излечење, него операцијом, али се може у почетку напредовање болести задржати толико, да ни не дође до те црвени

Већ сама појава црвенила на целом оку, скопчана је са ужасним боловима, а даље напредовање те болести доноси за собом гнојење стакленице на оку (стакленица, рожњача (cornea), то је провидна кожица на самој очној кугли, кроз коју се види зеница као црна тачка). У томе гнојењу површина јој је као посута малим чиријима, а ако таки један чирић пукне, може да цело око исцури. Ништа лакше, него да се цело око баш на тако једном отвореном месту зарази и загнoји, а кад се загнoји, онда је зацело пропало и друго, које би се бар могло избавити.

У неким случајевима појави се само више крви него што треба да има у шареној кожици, очној дуги, (по којој опредељујемо боју оку). Она је у том случају много угасити ја него на другом оку, а ако је и на другом оку, онда се разазнаје по црвеном колуту, који се види око ње. Народ то зове црвени прстен. И то је скопчано са ужасним боловима; ту смета хладноћа, око би морало увек бити у мраку — јер та кожица која има задатак да шири и сужава зеницу, не може да ради више свој посао, врло је осетљива према светлости, и кад се болесник за јутра пробуди и око отвори, почне му да цури суза, око га заболе и то траје целога дана.

Лекар у томе случају мора зеницу вештачки ширити, јер кад не би то радио, она би се и кад би болест престала, сузила, и то тако, да се више не би могла прилагођавати јачој и слабијој светлости. И таки случај је нешто мало боље од слепила. Никакве наочари не помажу да се то поправи, јер и онај, који се саме болести ослободио, у таком случају није способан ни за какав посао: ни читати, ни писати, ни шити нити икакав посао може радити.

Још један случај има, а то су бадље. Наш народ описује ту појаву овако: кад преврнеш око (т. ј. очни капак) видиш како се страшно црвени, трепавице расту изнутра, а овде онде на наличу од тренавице видиш по коју жућкасту гнојаницу.

Има у народу баба, које се баве лечењем трахома у том облику — лечењем бадљи. Она »преврне око« (т. ј. очни капак), класом од жита избоде гнојанице и прегњечи ноктима, гној исцури; »бадље« почупа ноктима и болеснику не мало, него много и то врло много одлахне, али се бадље повраћају, а у млого случајева она баш сама својим рукама, које не уме да опере као лекар своје, зарази отворене ранице, наиђе гнојење и — очи су пропале. Онда она вели: доцкан си ми дошао, или: ишао си још код кога па је покварио, или: ниси ме слушао — на себе не прима никакве одговорности, а њему, јаднику не преостаје ништа друго, ако нема свог иметка, него штап у шаке па од куће до куће да га други хлебом рани а поред њега и његову нејач!

Па како постају бадље?

Сваки од нас гледао је, или на себи или на другом места по телу где је била каква гнојаница. Кад се то изгнојило и зацелило, кожа се смежурала и остао је ожиљак, који то место на кожи затеже. Е тако је исто било на наличу од очног капка. И ту је било гнојаница које се већ изгнојише, и ту се начинили ожиљци, и ти ожиљци стежу и то од прилике исто онако, као кад је на хаљини постава краћа него лице. Онда се рубови од рукава или сукње подвијају — е тако се исто подвијају и рубови оних капака, кад њихова постава — слузна кожа — постане услед ожиљака у својој површини мања. Онда трепавице »расту у око« — онда постају бадље.

И стари лекари су гњечили гнојанице ноктима о бадље су чупали машицама нарочито за ту циљ. Данас се гнојанице гњече нарочитом справом, кљештама, јер кад се очни капци преврну, онда кљеште могу да допру и тамо, где се не може допрети ноктима.

Саме пак бадље не чупају се више, — данас се изводи операција, која не траје дуже од пола сата; операција није опасна а болесник се чак ни не опија, јер није нужно. Може се рећи да свака испадне добро а болесник за десетак дана види као што је видео и пре болести. Болови пак уталоже му се одмах.

Има још једна врста трахома и тај је понајгори — то је т. зв. потајни (латентни) трахом. Има га човек а не осећа га и тек кад му доспе у очи песак или прашина онда избије.

Трахом се преноси. Једно дете у школи, један војник у касарни, један човек у селу довољно је да зарази целу своју околину.

Из једног умиваоника кад се више њих умивају једним убрусом кад се бришу, на истом јастуку кад спавају, па чак веле да се на самој брави од врата може захватити, примањем новца јер сваки човек, ма колико он пазио, дира прстима у око, а било је случајева да га је неки пренео већ тим, што је обукао хаљине трахомом заражена човека па метуо своју мараму у џеп, где је онај трахомом заражени држао своју. И том марамом бришући очи, заразио је и себи и т. д. Највише пак трахома преноси се без сумње руковањем.

*

Нова медицинска наука, наука о изазивачима и покретачима болести — бактериологија — пронашла је многој болести узрок у облику гљивице. Тражило се и трагало за изазивачем трахома, али до данас још није пронађен.

Опште је мишљење, да та гљивица, ако је има, живи у прашини, међутим је доказано, да је има много у плодним крајевима, где вода плави на пр. на обалама реке Пада, у неким крајевима Пруске, Пољске у Русију у Срему и у — Египту, одакле је трахому и дато име »египатска очна болест«. У самом Египту међу Симитина (Арапима и Чивутима) страшно је развијена, а у Европи се први пут о њој почело мислити кад се њом заражена Наполеонова војска вратила кући.

Неки веле да долази нарочито по шталама и да коњаници, који чешу своје коње, од оне коњске прашине добију трахом или нешто налик на то, но то још није установљено. Главни му је услов свакако нечистоћа, а прелази додиром и на најчистијег човека.

Све државе и све владе на свету расписале су награде да се пронађе лек против њега; у Пруској је образована нарочита комисија, у Русији се ради, у Француској ради Пастеров завод, у северну Америку не примају насељенике с трахомом. И у Угарској су одређени лекари који га лече бесплатно. И у Загребу има један специјалиста за трахом, а за осталу земљу се за сада земаљска влада задовољава само — штатистиком трахоматозних случајева!

Трахом се лечи прилично насигурно осим сасвим запуштених или иначе тешких случајева, али му лечење траје дуже времена, редовно по иõ године, годину, па и дуже, али кад се удеси, може се лек дати и самом болеснику у руке да се сам служи.

На то треба пазити, јер нема на свету већег блага од здравља и очњег вида!

*.

Код кроничног катара грла и бронхитиса изврсно се показао **рojички**

„Styriaquelle“

као вода за испирање гуше.

Главни депозитер за Угарску
Jos. HOFFMAN.
788 Budapest, Báthor-utcza 8.
7—7

XIII. КРАЉ. УГАР. ПОВЛАШТЕНА РАЗРИДНА ЛУТРИЈА

110.000 лозова 55.000 добитака

Сваки други лоз мора се са добитком вући.

ГЛАВНИ ЗГОДИТАК У СРЕТНОМ СЛУЧАЈУ

1,000.000 КРУНА

17—34 810

а премија 600,000 круна.

Многи играчи из моје главне колектуре постигли су лепе добитке.

Цена за I. разред 1/8 К 1.50 — 1/4 К 3.— 1/2 К 6.— и цели лоз К 12.—

Ко жели може одмах лов купити у главној колектури банкарске и мењачке радње МИРОСЛАВА СПАИЋА у Митровици Сремској.

Једина српска јорганџијска радња прима на израду сваковрсне

Јоргане и мадраце,

и све што у ту струку спада. Поверен ми посао обављам најсавесније и најмодерније, а све по најумеренијој цени. На позив у месту посећујем лично. За многобројне поруџбине моли

Препоручујем
Зорка Милићева, Нови Сад
785 13— житна пијаца бр. 12.

НАЈБОЉЕ и НАЈЕФТИНИЈЕ
БОЈЕ, ЛАКОВА, ПЕМЗЛЕ И БРОНЗА
може се добити у новоотвореној радњи
БОЈА, ЛАКОВА, ПЕМЗЛЕ, БРОНЗА И Т. Д. КОД

Д. КОДА

У НОВОМ САДУ

КОМИСИОНА РАДЊА 262 26 52

БЕК, КОЛЕРА И ДРУГА

У БЕЧУ, БЕРЛИНУ И ЛОНДОНУ.

Адресар.

Под овим насловом доносићемо АЗБУЧНИМ *редом (и по местима и по презименима) фирме и имена трговина, занатлија, гостионичара, новчаних завода, разних подузећа, адвоката, лечника и т. д. — Ове ће адресе излазити 52 пута годишње, и то 30 пута у бројевима од петка, који су распрострти у више хиљада примерака. Околина која долази у та места била би обавештена, где да се обраћа за своје потребе. А и иначе ако хоћемо да радимо један с другим, треба да се знамо и познамо. — Они, који још нису уврстени молимо да се обрате администрацији „Заставе“.*

Баваниште.

Ђ. Јовановић, гостионичар преко од општ. куће.

Будимпешта.

А. Мудрински, ципелар, vás u. kerepesi út sarok.

Бела Црква.

Браћа Ђорђевић-Нанчић мануфактурна и меде трговина, „код белог голуба“ у сопств. кући.

Јоца Стефановић, шпецерајска и деликатесна трговина код главе шећера.

Коста Костић, шпецерија и дивљачи трговина.

Вел. Бечкерек.

Живојин Терзин, мануфактура код Баче свирца.

М. Михајловић Јарковчанин, памучар. трг.

Новчани заводи:

Српска задруга за штедњу.

Плаћа на улоге $4^1/_2$%, а својим члановима 5%.

Држи цензуру сваког раденог дана.

Беч.

Велимир Бингулац, комисионарска радња Wiedener Hauptstr. 10. II. St.

Перо Дескић,

Главно заступништво Краљ. Срп. Извозне Банке за Аустрију, Nro I. Fleismarkt 19. Wien.

Ст. Бечеј.

Стева Живковић, лецедер, црквена ул. 1031.

Винковци.

Филијала творнице намештаја и покућства:

Божић и Мецинг из Осека.

Вировитица.

Филијала творнице намештаја и покућства:

Божић и Мецинг из Осека.

Вршац.

Мита Матејић, фабрика саламе продаја на велико и у 5 кила пакетима.

Сава Томић-Печена, хотелијер код „Париза".

Вуковар.

Никола Бингулац, кројачка радња, гл. пијаца.

Жабаљ.

Коста Михајловић, шпецерајска, гвожђарска, и креча трговина и гостионица.

Новчани завод:

I. Задруга Срба Шајкаша за међусобно помагање и штедњу.

Плаћа на улоге 6%. — Дани цензуре су вторником и суботом.

Земун.

Др. Јован Радивојевић-Вачић, адвокат.

Др. Миливој Бабић, браниоц у казнен. стварима.

Миливој Савић, трговина мешовите робе, продаја шљивовице и вина у боцама, као и на велико.

Ириг.

Мануфактурна трговина:

Коста Матић.

Ђорђе Пуљо, гостионичар и хотелијер.

Лазар Недић, стаклар преко од велике чесме.

Горњи Карловац.

Никола Дубајић, гвожђарска трговина.

Миле Куга, гвожђарска трговина.

Браћа Милићевић, мануфактурна трговина.

М. Влатковић, трговина готовог одела.

Срем. Карловци.

Вински продуценти:

Др. Ђорђе Красојевић адвокат и заступник српских народних црквених фондова.

Др. Миша Михајловић, градски физик, вински продуцент.

Петар Ршић, воскар и колачар.

Ђорђе Секулић, мануф. и кратке робе трговина.

Јосим Живановић трг. меда и пчеларски ствари

Ст. С. Јанковић шпецерајска трг., главна пијаца.

Ст. П. Момчиловић шпец. трг., коже и вина.

Велика Кикинда.

Светозар Новаковић, уметнички бравар.

Сергија Којић, дрворезац и позлатар.

Ђура Милић, трговина разне пернате живине.

Младен Христифоровић, кројач, главна ул.

Петар Ракић кројач свештенич. и мушког одела.

Милош Тешић кројач војног и цивилног одела.

Миливој Лотић, мануфактурна трговина.

Никола Милић, месар, продаја масти и сланине.

Стеван Радонић, израда црквених утвари.

Урош Малогајски, папуџија.

Милан Вукић, сарач.

Живан Чоков, сатлер и лакирер.

Васа Гајин, дрндар и кабаничар.

Миша Ђуричин, четкар.

Пециво ракије и трговина шљивовице и комовице:

Ђока Недучин и друг.

Шпецерајске трговине:

К. М. Мирков, главна пијаца.

Мил. Т. Мирков „код лубенице", код срп. цркве.

Александер Ранков.

Митровица.

П. А. Искрић, галантеријско-помодна трговина.

Д. С. Јовановић и др. мануфактурна трговина.

Ник. Ненадовић, шпецерајска трг. код Арапина.

Радивој Николајевић, шпец. трг. на вел. и мало

Велимир Радак, шпецерајска трг. код „Лава".

Продаја и куповина малих и великих дуката.

Мирослав Спајић, мењачница.

Срп. ципеларска задруга, »Српски Дом.«

Ново уређено са ацетил осветљено свратиште:

Тале Стефановић, близу главне пијаце.

Погребно подузеће „Хуманитет"

Ђоке Давидовца.

Нови Сад.

Адвокати:

Др. Миливој Григоријевић, грчка ул. 10.

Др. Бранко Илијић, ћурчијска улица број 11.

Др. Паја Јанковић, грчка улица број 7.

Вербери:

Владимир Угришић, лебарска улица број 6.

Вељко Попадић, Американац ћурчинска улица бр. 21.

Винарска радња:

Александар Адамовић, пецара комовице, шљивовице и коњака, — продаја на мало, господска улица број 8. и житна пијаца број 10.

Воскари и колачари:

Мија Чупић, ћурчијска улица број 30.

Галантеријско-помодне трговине:

Браћа М. Поповићи, главна улица.

Гвожђарске трговине:

М. Вулпе, код „Плуга", темеринска улица бр. 12;

Антон Георгијевић, код „Златног звона", главна улица број 4., преко од владичиног двора.

Гостионичари и хотелијери:

Стева Димитријевић, код „Камиле".

Тима Јерковић, кисачка улица.

Вуја Пуповац, лебарска улица број 3.

Јован Ђорђевић, темеринска улица број 17.

Ђурица Ракић, темеринска улица број 31.

Стева Видаковић (Врга), темеринска ул. 35.

Зидари:

Васа Кићански, Фрање Листа улица број 7.

Босанска кафана са вонаком, футошка ул. бр. 18.

Мехмед Арнаутовић-Тешњак.

Јорганџије:

Зорка Милићева, житна пијаца бр. 11.

Казанџије:

Милан Т. Јовановић, казанџијска улица.

Књижаре:

Милан Ивковић, преко од владичанског двора.

Глиша Лазаревић, дунавска улица број 5.

Браћа М. Поповићи, главна улица.

Творница каруца и кола:

Јован Мунћан, кисачка улица.

Књиговезачке радње.

Милан Манојловић, ћурчијска улица бр. 6.

Кобасичари:

Филип Михајловић, продаја масти на велико и мало, житна пијаца.

Кројачке радње:

Теодор Гајић, лебарска улица бр. 12.

Витомир Ф. Куруца, дунавска улица број 4.

Мита Томић, кулунџија, преко од саборне цркве.

Лекари:

Др. Јефта Стојаковић, главна улица бр. 25.

Др. Ђура Трифковић, главна улица број 24.

Мануфактурне трговине:

Петар Матић, код „Беле Лале", главна ул. 11.

Мануфакт. памука и срп. платна тргов. „код 2 чобана"

Косте П. Миросављевића, ћурч. ул. бр. 24.

Гавра Ј. Полит, код „Златн. Лафа" гл. ул. 15.

Мерници:

Стеван Славнић, главна улица број 25.

Машамодска радња:

Анка Попов, главна пијаца 14., до апотеке.

Новчани заводи:

Српска задруга за међусобно помагање и штедњу у Новоме Саду

Основана 1870. год.

Цензура: сваког понедељника среде и петка, свагда у 10 сати пре подне.

Српска Учитељска Новчана Задруга

у црквеној кући, житна пијаца број 3.

Стовариште мушког и женског одела:

Капамација и Бонди, главна улица број 3.

Осигурање живота и ренте:

Коста Шипош, гл. инспектор за Бачку и Срем „холандског осиг. друштва" — Петефи ул. 30.

Опанчари:

Прва Српска опанчарска задруга, у Чавићевој кући, главна улица бр. 6.

Памучарска трговина:

Јован Т. Чавић, код „Преље", главна улица.

Једина чисто платнарска радња:

Давид Ћурчић, главна улица у сопственој кући.

Произвађач пероноспоре-штрцаљки:

Милан Т. Јовановић.

Продавац птица:

Лазар Лучић, темеринска улица.

Погребна подузећа:

„Конкордија" Ђуре Стојковића, ћурчијска ул. 15.

Паја Марковић, дунавска улица.

Филијала творнице покућства:

Божић и Мецинг, из Осека, дунавска улица.

Папуџије:

Милан Радујков.

Подузимачи за иконостасе и Христове гробове.

Лука К. Алексијевић.

Никола Ивковић, дунавска улица.

Радња свештеничких хаљина, појасева и шешира:

Никола Ивковић, дунавска улица.

Обнављање старих иконостаса и св. икона:

Лука К. Алексијевић.

Набављање црквених звона:

Лука К. Алексијевић.

Трговина барјака и застава за школе, певачке дружине и друштва:

Лука К. Алексијевић.

Набављач стаклених прозора са светитељима:

Лука К. Алексијевић.

Трговина са рибом на велико и мало:

Фрања Ловрековић, Сечењијева улица 9.

Сарачи:

Тодор Никетић-Вошко, дунавска ул. 10.

Фабрика сирћета и сирћетне есенције:

Милан Лакић и др. главна улица.

Стовариште надгробних споменика:

Паја Марковић, дунавска улица.

Стаклари:

Тоша Алабурић ћурчијска улица бр. 12.

Сликарски уметнички завод:

Иван Ј. Стојковић, главна улица бр. 25.

Трговина црквених утвари:

Лука К. Алексијевић.

Милан Ивковић, преко од владичина двора.

Никола Ивковић, дунавска улица.

Цветарница и вртарница:

Војина Јовановића, дунавска улица бр. 3

Ципеларске радње:

Прва српска ципеларска задруга. Стовариште ћурчијска бр. 11. — Радионица гл. ул. 3.

Младен Ивошевић, у кући Матице Српске.

Кузман Јуришић, дунавска улица бр. 22.

Ћурчијске радње:

Милан Винокић, ћурчијска улица број 8.

Гавра Нецков, ћурчијска улица број 16.

Ђорђе Пушић, ћурчијска улица.

Шпецерајске трговине.

Ђока Мољац, кисачка улица.

Стојановић и Радовановић „код лафа" гл. ул.

Давид Ћурчић, глав. улица у сопственој кући.

Шпецерија, материјала, боја и варива трговина на велико и мало.

Никола Димовић, код „Црвеног рака".

Штампарије:

Српска штампарија Браће М. Поповића.

Српска штампарија дра Свет. Милетића.

Трговина свештеничких шешира и ћелепуша:

Петар Маркуш, главна улица.

Осек.

Творница покућства и ателе за декорације:

Божић и Мецинг, горњи град.

Панчево.

Љуба Радивојевић, лицидер, кућа срп. црква. општине.

Ђура Димитријевић, житарска трговина.

Јоца Бајановић, кафана „Национал".

Др. Стев. Јовановић, лекар, Громонова ул. 6. ординира од 11—12 пре и 2—3 сата по подне.

Миливој Матић, мерник, мађар-улица број 5.

Новчани заводи.

Прва панчевачка сресна ратарско-занатлијска задруга за штедњу и предујам.

Плаћа на улоге 5%.

Цензура се држи: уторником и петком.

Обућарска радња. Основана 1861. го.

А. Милорадовић, Велико стовариште чизама, ципела и папуча на мало и велико.

С. Суботић, стаклар, преко од св.-савског дома.

Шпецерајске трговине.

Рада Јовановић код „Грозда" код успен. цркве.

Д. Ђонин, код „Златне Крушке".

Нем. Паланка.

Гвожђарска и шпецерија трговина:

Марко Марцикић.

Перлез.

Коча Поповић, мануфактурна и шпецерија радња.

Коста Ракић, мануфактурна и шпецерија радња

Рума.

Помодно-мануфактурна и конфекциона радња:

Бранко М. Спајић, „код златне круне."

Данило Удицки, шпецерајска трговина.

Бранко Богдановић, шпецерајска трговина.

Новчани заводи:

Румска Штедионица

(основана 1871. год.)

уплаћена деоничка главница К **60,000.** Резервни фонд К **180,000.** Улоге укамаћује са 4%.

Сегедин.

Милошко Марков, гостионичар, iskola u. 14.

Милан Недељковић, власник извора горке воде

Велимир Јовановић, шпецерија и боје радња.

Шандор Мајски, шпецерајска трг. iskola u. 3.

Сомбор.

Јаша Гргуров, гвожђарска трговина.

Паја М. Бикар, мешовита радња са сиром.

Душан Даљчев код „Даљца", мешовита и пића трговина. Стовариште сомборска сира.

Даша Грујић, памука и мешовита трговина.

А. М. Антић, стовариште пива.

Стеван Николић, шпецерајска трговина.

Чаково.

Браћа Миче наследник, мануфактурна тргов.

М. Чарнић, шпецерајска трговина, главна пијаца.

Шид.

Милан Шалош, гостионичар и хотелијер.

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.